

Zaterdag 8 juni 1918 – ochtendeditie

Uit Kongo.

Naar de Financial Times meldt, is de Katanga-spoorweg in Belgisch Kongo voltooid, waarmee een doorgaande spoorwegverbinding tot stand is gebracht van Kaapstad tot Boekama aan de Kongo en verder tot Boma aan de Kongomonding. De Engelse spoorweg van Boefoewano bereikte in 1903 grenzen van de Kongostaat en werd vandaar in 1910 tot Elisabethstad en in 1913 tot Kambove doorgetrokken.

De oorlog heeft de werkzaamheden onderbroken, maar thans is de bouw voltooid. In de oorlog zijn 150 Engelse mijlen aangelegd. Deze spoorweg kan als een deel van de Kaap-Cairo-spoorweg worden aangemerkt.

Londen, 7 juni. Officieel avondbericht: Franse troepen hebben vanochtend vroeg hun linie bij Loker verbeterd in een voorspoedige plaatselijke aanval, waarin ze enkele gevangenen maakten. Een kleine Britse afdeling overviel vanochtend een Duitse post bij Strazeele. We maakten negen gevangenen en bemachtigden een machinegeweer. Wij leden geen verlies. Behoudens geschutvuur over en weer in verschillende vakken is er van het Britse front verder geen nieuws.

Volgens het Office Belge in Den Haag heeft de hoofdraad van de Belgische boerenbond, die meer dan 56.000 landbouwers uit Vlaanderen vertegenwoordigt, met algemene stemmen een motie aangenomen, die verzet aantekent tegen de zogenaamde uitroeping van Vlaanderens zelfstandigheid door een groepje mannen, die daartoe niet bevoegd zijn.

De hogeschool van Oxford heeft koning Albert tot eredoctor in de rechtswetenschap benoemd.

Zaterdag 8 juni 1918 – avondeditie

Het aftreden van minister de Broqueville.

In Vrij België schrijft J. Hoste jr. een stuk over bovenstaand onderwerp. Wij ontlenen er het volgende aan:

Het aftreden van minister de Broqueville zou volgens de correspondent uit Havre van de Nieuwe Rotterdamsche Courant het gevolg zijn van "verschil van inzicht ten opzichte van de wijze van regeren".

De reden klinkt nogal eigenaardig, en velen zullen geneigd zijn haar veeleer als een voorwendsel te beschouwen, maar het zonderlinge van het geval is, dat er wel degelijk aanleiding toe bestaat om aan te nemen, dat aan de opgegeven oorzaak ten dele het aftreden van de heer de Broqueville dient geweten te worden.

Sinds lang waren er weerklanken van de heersende ontstemming over de wijze, waarop de heer de Broqueville alles tot zich trok, de bevoegdheden der verschillende ministeries voortdurend wijzigde en aldus een ruim aandeel had aan verward en niet afgedaan werk, dat aan het parlementair toezicht ontsnapte.

Onwillekeurig dringt de vraag zich op, of minister de Broqueville in voldoende mate de indruk hielp vestigen, dat hij een alzijdig vrij België, zoals wijlen Emile Waxweiler het opvatte, ook als zijn ideaal bleef betrachten.

Daarover zal later het licht der waarheid vallen, maar intussen vergeten we niet wat het land aan de heer de Broqueville verschuldigd is.

Door de wet van 1913 heeft hij er onbetwistbaar toe bijgedragen om de weerbaarheid van het land te verhogen. Stellig kon men die wet van Vlaamse zijde niet billijken in het onvolledige van haar schikkingen in de taalkwestie, dat thans zo schriel aan de dag is gekomen, maar dat neemt niet weg, dat de heer de Broqueville een helder inzicht had van de noodzakelijkheid, die zich aan ons land opdrong om de neutraliteit en de onschendbaarheid van het grondgebied tegen welke vreemde overweldiger ook te verdedigen.

Aan de beslistheid, waarmee het Duitse ultimatum werd afgewezen, had minister de Broqueville zijn loffelijk deel, en hoe zwaar de rampen ook zijn, die ons land teisteren, toch heeft alles aangetoond, dat die beslistheid beantwoordde aan de hogere wet, waaraan volkeren, die vrij willen leven, niet kunnen verzaken.

Doortastend is minister de Broqueville herhaaldelijk genoeg opgetreden; het spijt ons echter dat in verband met de taalkwestie tijdens de oorlog, wij in het regeringsbeleid sinds jaar en dag het spontane en daadwerkelijke niet konden begroeten.

We weten het: ook bij staatslieden hoort er moed toe om te midden van een aan het eigen volk vervreemde kaste, hun beleid zo innig mogelijk in eenklank te brengen met de diepe aandrang van het volksgevoel.

Maar is het te veel gevergd die zedelijke moed van staatslieden te verwachten, terwijl miljoenen onbekende helden de opoffering van hun leven verheffen tot een dagelijkse daad?

Minister de Broqueville wordt thans als hoofd van de regering vervangen door de heer Cooreman. Men zou deze nieuwe premier kunnen noemen: "de man van het rustige beleid".

We stellen ons geen Cooreman voor afwijkend van de traditionele evenwichtspolitiek, die ondanks alles goed en duidelijk is gebleken voor het land; we kunnen ons hem niet indenken als een voorvechter van annexaties en economische oorlog. Hij wekt de indruk op van een stuurman met scherpe blik en vaste hand.

Cooreman schreef destijds in het "Vlaams rechtskundig tijdschrift", toen er aan Vlaamse rechtswetenschap maar weinig gedaan werd. We hebben hem nooit als ... Vlaamsgezinde leren kennen, maar was zelfs een Emile Waxweiler niet een flamingant in de traditionele betekenis van het woord, en had nochtans die man van wetenschap geen heldere kijk op de werkelijke behoeften van het Vlaamse volk?

Van de nieuwe premier wordt zelfs beweerd, dat hij de katholieke leider was, die de baan hielp vereffenen, waarover de katholieke partij zich ten slotte liet brengen tot het aanvaarden van de opvattingen, die aan de wet Franck-Segers inzake het gebruik van de Nederlandse taal in het middelbaar onderwijs, ten grondslag ligt.

Moge zijn rustige beleid ons een staatsschip geven, dat wars van avonturen, flink aanstuurt op de veilige haven: een alzijdig vrij land, van elke vreemde inmenging gevrijwaard, en waar Vlaanderen en Wallonië met behoud der politieke eenheid het uitzicht hebben op de vrije opbloei van hun eigen beschaving.

Moge het aan minister Cooreman gegund worden aan allen duidelijk zijn gevatte zin der werkelijkheid te laten blijken. Het ligt ook in zijn praktische kijk op de dingen te getuigen dat hij de waarheid van de oude spreuk beseft:

Vlaanderens diep vernederde oorden
vragen daden, maar geen woorden.

En in deze tijden zijn er zelfs woorden en passende gedragingen, die op zichzelf zegenrijke daden kunnen inluiden.

De Toorts wijdt ook een stuk aan het aftreden van de Belgische premier. Het betitelt dit stuk: "Plus ça change, plus c'est la même chose ...". Wij ontlenen er het volgende aan:

Het proces van de Broqueville's ongenade heeft zich geleidelijk ontwikkeld, en na zijn verdringing uit de in de gegeven omstandigheden belangrijkste ambten, is zijn uiteindelijke verwijdering uit het kabinet geen grote verrassing. Wellicht staat de laatste gebeurtenis in verband met de verdaging, onder een beuzelachtig voorwendsel, van de samenkomst der uitgeweken Belgische parlementsleden, die reeds in april onder de leiding van de regering moest plaats gehad hebben. Immers, zou volgens de berichtgeving van de Nieuwe Rotterdamsche Courant het ontslag van minister de Broqueville het gevolg zijn "van verschil van inzicht ten opzichte van de wijze van regeren (méthodes gouvernementales)."

Welke redenen van partijpolitieke aard zich in deze zaak mochten doen gelden, kan ons onverschillig laten. Op te merken valt, dat, alhoewel Cooreman misschien minder autocratisch aangelegd is dan de Broqueville, hij evenmin als deze laatste, onder de strijders voor het Vlaamse recht mag gerekend worden. En teleurstellend is tevens de verzekering, die nog eens gegeven wordt dat te Havre alles bij het oude zou blijven, aangezien "het ontslag van de Broqueville geenszins veroorzaakt is door meningsverschil ten opzichte van politieke vraagstukken op binnenlands, noch op buitenlands gebied."

Wat er ook gebeure, de falikante politiek, sedert 1914 gevoerd, blijft wat ze was, jusqu'au bout! Dat is het ordewoord. En dit te verkondigen en goed te vinden is vaderlandse plicht. Ja, meer zelfs. Het is nu de plicht van elke mens geworden die de vrijheid lief heeft, de democratie bemint en de beschaving wil redden, deze vrijheid aan de vijand te ontzeggen, ze bij de neutralen en bij de individuen van de eigen staat zo volledig mogelijk te onderdrukken en de beschaving zelf zo grondig mogelijk te vernietigen.

Zo gaat men naar de overwinning, naar de nederlaag of naar het algemeen bolsjewisme.

De regering heeft de bindende kracht van verouderde internationale verdragen tegen beter weten in overdreven en er voor België zo verstrekkende verplichtingen uit afgeleid dat ze met de wensen van vreemde mogendheden zeker beter overeenkwamen dan met het eigen recht en de eigen plicht tot zelfbehoud. Van meet af aan werd het lot van België te innig en onafscheidelijk verbonden aan dat der ententemogendheden. De toenmalige militaire samenwerking van België met de legers der geallieerden ontaardde al spoedig in een volkomen politiek samengaan. Zo werd de bijzonder gunstige positie van België, uit juridisch en zedelijk oogpunt beschouwd, gecompromitteerd door onverantwoordelijke solidariteitsverklaringen met een groep van mogendheden, wiens militaire juridische en zedelijke positie verre van onaantastbaar gebleken is. Het gevaar dat dergelijke afwijking van het zuiver Belgisch standpunt in zich sluit, behoeft wel geen verder betoog. De vaste wil door de Broqueville geuit van te zijn met de entente, of niet te zijn, de officieel ingeleide en verder aangemoedigde strekking tot samengaan met Frankrijk op alle gebied, is een van die feiten die een klein grensland duur kunnen te staan komen.

Ze heeft in het nationaliteitsvraagstuk, voor wat de eigen taal betreft, de leuzen der entente zelf verloochend. Om Vlamingen te treffen, heeft ze zich op onwettige wijze macht toegeëigend, terwijl ze geen wettige middelen ongebruikt liet om het Vlaamse volk met het vertrouwen in de regering en die hoop in de toekomst te bezielen, die alle Duitse "kuiperijen" schipbreuk zouden hebben doen lijden en het recht van bestaan van België zouden versterkt hebben.

Ach, zoveel is er nog bij te voegen aan die reeks van fouten.

Dit mag volstaan. Immers ... er komt geen verandering in het beleid van de regering, noch op binnenlands nog op buitenlands gebied. We hadden toch een kleine wijziging verwacht, na de wereldschokkende gebeurtenissen van de laatste maanden en na ... de aankomst van van Cauwelaert te Havre.

Maar wie weet? Misschien ligt er toch wel een belofte in de terugkeer aan het bewind van de bezadigde Cooreman. Misschien zal er toch een poging gedaan worden om aan de Belgische politiek, op binnenlands en buitenlands gebied, het avontuurlijke, eenzijdige karakter te ontnemen, en om het Vlaamse volk die hogere staatkundige organisatie te verzekeren, die alleen het evenwicht naar binnen en naar buiten, en aldus het bestaan zelf van de Belgische staat, kan waarborgen. Voor die hoop is er tenminste enige grond, wanneer men het feit niet over het hoofd zien dat officiële verklaringen op zichzelf reeds niet al te letterlijk moeten worden genomen, en dat wanneer ze daarenboven niet rechtstreeks maar door bemiddeling van een welwillende neutrale journalist in de wereld gezonden worden, men steeds voorzichtig doet ze enigszins averechts uit te leggen. Qui vivra verra.

België, Engeland en Kongo.

Men schrijft ons:

De Norddeutsche Allgemeine Zeitung en andere bladen hebben de mening geopperd, dat het Kongogebied van België door Engeland zou opgeëist worden als een onderpand voor de leningen aan België gedaan. Niet lang geleden wezen ze er nog op, dat zelfs in het Engelse parlement sprake was geweest van een contract daaromtrent, namelijk een contract van 3 februari 1915.

We zijn nu in het bezit van de woorden, die minister Balfour op een vraag omtrent de nieuwe traktaten betreffende Midden Afrika, in het parlement op 13 mei 1918 gesproken heeft:

"Op 19 september 1914, zegde hij, hebben het gouvernement van zijne Majesteit en het Franse gouvernement aan de Belgische regering verzekerd dat zij op alle manieren België zouden ondersteunen om het volle bezit van zijn koloniale eigendommen te garanderen. De 3^e februari 1915 is een overeenkomst gesloten tussen Groot-Brittannië en België omtrent de grens van Oeganda, van de berg Salimio af tot de kom van de Kongolese Nijl. De 29^e april 1916 liet de minister van zijne Majesteit te Havre aan het Belgische gouvernement een nota worden, waarin verklaard werd, dat het gouvernement van zijne Majesteit zich aansloot bij de declaratie, die dag afgelegd door het Franse en het Belgische gouvernement; de Engelse en Franse regeringen beloofden aan de Belgische hun steun, bij de vredesonderhandelingen, om de territoriale integriteit van Belgisch Kongo te vrijwaren en om, voor deze kolonie, een bijzondere vergoeding te verkrijgen, die van aard zou zijn om de verliezen, gedurende de oorlog geleden, weer goed te maken.

Uit de verklaring, door de heer Renkin, Belgisch minister van koloniën, afgelegd, blijkt bovendien, dat in het traktaat van 3 februari

1915 niet het geringste gedeelte van Kongo aan Engeland, noch onvoorwaardelijk noch voorwaardelijk, is afgestaan.

Dit traktaat tussen Engeland en België is geheel van dezelfde aard als het traktaat tussen Duitsland en België, aangegaan de 11^e augustus 1910. Gedurende de eerste helft van 1910 had er een langdurige conferentie plaats te Brussel tussen gedelegeerden van Duitsland, Engeland en België, om de grensscheidingen te regelen van de bezittingen van deze drie staten in midden Afrika. Men maakte daar drie ontwerpen op, een voor elke staat, die tot conventies moesten leiden. Het ontwerp tussen Duitsland en België werd datzelfde jaar nog door beide partijen goedgekeurd en ondertekend. Dat tussen Engeland en België, waarvan de Duitse gedelegeerden ook een afschrift meekregen, hetwelk zich nog te Berlijn moet bevinden, bevatte ook een project van de regeling omtrent een gedeelte van de Engels-Belgische grens, waaromtrent toen niets kon bepaald worden, omdat men het nodig achtte, het terrein van beide zijden nog eens bijzonder te laten inspecteren. Dit is intussen gedaan. En zo kon het ontwerp eindelijk de 3^e februari 1915 tot een formele conventie worden gemaakt. Er wordt daarin gehandeld over een gedeeltelijke enclave, die van Mahagi, die tot dan toe door de Belgische Kongostaat gehuurd werd, en nu geheel aan België is overgedragen: de grenzen ervan werden nauwkeurig vastgesteld.

Overigens is er in deze conventie, waarover zoveel drukte wordt gemaakt, niets bijzonders, en Belgisch Kongo blijft in zijn geheel aan België en dient ook niet als een onderpand voor de aangegane leningen van de Belgische staat.